

๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

กลุ่มงานศึกษาและพัฒนาปศุสัตว์

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การเลี้ยงกระต่าย

กระต่ายเป็นสัตว์ขนาดเล็ก ที่กินหญ้า ผักผลไม้ได้หลายชนิด ใช้พื้นที่ในการเลี้ยงไม่มาก ให้ผลผลิตเร็ว อาจจะเลี้ยงเป็นเพื่อนเล่น หรือขุนขายก็ได้

ประโยชน์การเลี้ยงกระต่าย

1. ให้ความเพลิดเพลิน
2. ประโยชน์ในทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์
3. เป็นอาชีพเสริมสำหรับเกษตรกร
  - 3.1. ขยายลูก
  - 3.2. ขายเนื้อ
  - 3.3. เป็นสัตว์ทดลองและผลิตวัคซีนบางชนิด
  - 3.4. ผลพลอยได้ หนังส/มูล

พันธุ์กระต่าย

1. พันธุ์นิวซีแลนด์ไวท์

ลักษณะประจำพันธุ์

- ขนสีขาวทั้งตัว
- ตาสีแดง
- หน้าสั้น สะโพกใหญ่ ไหล่กว้าง
- เนื้อแน่น
- ให้ลูกดก เลี้ยงลูกเก่ง
- โตเต็มที่หนัก 4 – 5 กิโลกรัม
- เป็นกระต่ายพันธุ์เนื้อ

2. พันธุ์แคลิฟอร์เนียไวท์

ลักษณะประจำพันธุ์

- ขนสีขาว พูยาว
- ปลายหูและปลายเท้าจะมีสีดำหรือน้ำตาลเข้ม
- ตาสีแดง
- โตเร็ว
- เลี้ยงลูกเก่ง
- โตเต็มที่ หนัก 2.5 – 4 กิโลกรัม
- ใช้ทำพ่อแม่พันธุ์ หรือเป็นกระต่ายเลี้ยง

3. พันธุ์แองโกล่า

ลักษณะประจำพันธุ์

- ขนยาวตรงตรง มีสีหลายสี เช่น ขาว น้ำตาล เทา ดำ
- หน้าสั้น
- ตาสีดำ หรือน้ำตาล
- ให้ลูกน้อย ครอบละ 2 – 4 ตัว
- โตเต็มที่หนัก 1.8 – 2.5 กิโลกรัม
- เหมาะสำหรับเลี้ยงดูเล่น

4. พันธุ์พื้นเมือง

ลักษณะประจำพันธุ์

- ขนสีน้ำตาล ดำ ขนสั้น
- ตาสีดำ
- ทนต่อโรคและสิ่งแวดล้อม
- ให้ลูกดก
- โตเต็มที่หนัก 2.5 – 3.5 กิโลกรัม
- เหมาะสำหรับทำพ่อแม่พันธุ์

2. โรงเรือน

- อยู่บนที่คั่นน้ำท่วมไม่ถึง
- อากาศถ่ายเทได้สะดวก
- สามารถป้องกันศัตรู เช่น สุนัข แมว ได้
- กระจกกระด้ายควรทำด้วยลวดตาข่าย และอยู่สูงกว่าพื้น ไม่น้อยกว่า 50 ซม. เพื่อป้องกันกลิ่นปัสสาวะ

3. อาหารกระต่าย

1. อาหารหยاب คือ อาหารที่มีเยื่อใยสูง แต่มีโปรตีนต่ำ เช่น หญ้าสดผัก ผลไม้ ให้กระต่ายกินเป็นหลัก จำนวน 10 – 15 % ของน้ำหนักร่างตัว วันละ 2 มื้อ

หญ้ารูซี่

หญ้าขน

ลิสงเตา(ถั่วปิ่นโต)

ไมยราพยักษ์

ข้อควรระวัง

1. ไม่ควรใช้ใบกระถินเลี้ยงกระต่าย เนื่องจากมีสารมิมโมซิน ที่มีผลต่อขนกระต่ายทำให้ขนร่วงได้
2. หญ้าและผักที่ฉ่ำน้ำ เช่น เปียกฝน หรืออวบน้ำ จะทำให้กระต่ายท้องเสีย จึงควรนำหญ้าหรือผักสดไปผึ่งในที่ร่มประมาณ 3 – 6 ชั่วโมงก่อน หรือเกี่ยวหญ้าหลังเวลา 10.00 น.ไปแล้ว

2. **อาหารชั้น** คือ อาหารที่มีส่วนผสมของวัตถุดิบต่างๆ จนมีปริมาณ โปรตีน ไขมัน คาร์โบไฮเดรต วิตามินเกลือแร่ ฯลฯ ตามความจำเป็นในการเลี้ยงสัตว์แต่ละอายุ นิยมอาหารสำเร็จรูปสำหรับโค ให้กระต่าย กิน 120 - 180 กรัม/ตัว/วัน (จืด- จืดครึ่ง) เพื่อเสริมอาหารหยาบ

โรคที่สำคัญของกระต่าย

1. โรคหวัด

อาการ มีน้ำมูก จามบ่อย จมูกและเท้าหน้าเปียกชุ่ม

การป้องกัน อย่าให้กระต่ายถูกละอองฝนหรือลมโกรกจนเกินไป

การรักษา ให้กินยาซัลฟาเมท หรือฉีดยาออกซี 3 – 5 วัน

2. โรคปอดบวม

อาการ หอบ มีน้ำมูกเขียว มักจะตายอย่างรวดเร็ว

การป้องกัน อย่าให้กระต่ายถูกละอองฝนหรือลมโกรกจนเกินไป

การรักษา ฉีดยาเพนนิซิลิน หรืออินฟลอกซาซิน 5 – 7 วัน

3. อัมพาตอีกเสบ

อาการ อัมพาตบวมแดง ผสมพันธุ์ไม่ได้

การป้องกัน ไม่ผสมพันธุ์ถี่เกินไป (อาทิตย์ละ 3 ครั้ง) และหลีกเลี่ยงผสมพันธุ์กับแม่กระต่ายที่มีประวัติ เคยแท้งลูกมาก่อน

การรักษา ไม่มีการรักษา ควรคัดทิ้ง

4. ตาอักเสบ

อาการ ตาบวมแดง แก้วตาเป็นฝ้าขาว บางครั้งหนังตาปลิ้น

การป้องกัน เมื่อกระต่ายเป็นหวัดรีบรักษาให้หาย

การรักษา รักษาอาการหวัด และหยอดตาด้วยยาป้ายตา หรือน้ำเกลือล้างแผล

5. มดลูกอักเสบ

อาการ มีไข่ มีหนองออกจากช่องคลอด

การป้องกัน รั้งคลอดควรรนำมาทำความสะอาดและพันยาฆ่าเชื้อก่อนคลอด 7 วัน

การรักษา ไข่ยาสอดช่องคลอดและยาฉีด 3 – 5 วัน

6. เต้านมอักเสบ

อาการ เต้านมบวมแดง ลูกท้องเสียและตาย

การป้องกัน ทำความสะอาดทรงและรั้งคลอดก่อนคลอด 7 วัน

การรักษา ฉีดยา 5- 7 วัน

7. ท้องเสีย

อาการ อุจจาระเหลวสีเขียว หรือมีมูกเลือด(บิด)

การป้องกัน งดอาหารชั้น หญาสดต้องผึ่งลมให้หมาดก่อน หรือให้หญาแห้งกิน ผสมยาปฏิชีวนะในน้ำกิน

การรักษา กินยาซัลฟาเมท หรือนิโคโนฟลอกซาซิน

8. ไรในหูและขี้เรื้อน

อาการ เกาหู ใบหูหนาและผิวหนังขรุขระ ขนบริเวณเล็บและจมูกกว้าง มีกลิ่น ถ้าเป็นมากจะตาย
อาหารและตาย

การป้องกัน ซึ้อกระต่ายจากฟาร์มที่ปลอดโรคนี้ ฟันยามาขี้เรื้อนบริเวณกรง

การรักษา ฉีดไอโวนเมค หรือฟันทานควอน

5. การจัดการ

1. พ่อแม่พันธุ์

ควรผสมพันธุ์เมื่ออายุ 6 – 8 เดือน โดยสังเกตอาการเพศเมียที่พร้อมผสมพันธุ์คือ กระต่ายเห่า ส่งเสียงร้อง กระวนกระวาย ซึ้นขี้ตัวอื่น อวัยวะเพศบวมแดง น้ำเมือกเยิ้มแม่กระต่ายตั้งท้องนาน 31 – 35 วัน โดยก่อนคลอด 2 – 3 วัน จะกัดขนตัวเองวางไว้ในรังคลอด

2. ลูกกระต่าย

- แรกคลอดจะยังตาไม่เปิดละไม่มีขน แม่จะให้นมกินวันละ 2 – 3 ครั้ง จนอายุ 10 วัน ตาจึงจะเปิด ลูกกระต่ายอายุ 15 วันจะเริ่มออกจากรังกินอาหารได้

- กรณีแม่กระต่ายมีลูกมากเกินไป (10 ตัว) สามารถแบ่งลูกให้ตัวอื่นเลี้ยง โดยใช้มือไปลูบขนแม่กระต่ายตัวที่จะเอาลูกไปให้ แล้วมาจับลูกกระต่ายเอาไป เพื่อมิให้แม่ใหม่กัดลูกกระต่ายจากแม่อื่น

- ลูกกระต่ายหย่านมอายุ 1 เดือน

3. กระต่ายสาว

เมื่อกระต่ายอายุ 1 เดือน ควรตรวจเพศเพื่อแยกกระต่าย โดยการจับลูกกระต่ายหงายขึ้น เปิดดูอวัยวะเพศ ตัวผู้จะมีติ่งเนื้อยื่นออกมา

4. กระท่ายรุ่น

แยกเพศผู้เพศเมีย คัดเลือกตัวที่แข็งแรงสมบูรณ์ตรงตามสายพันธุ์ ไว้เพื่อทำพ่อแม่พันธุ์ หรือเลี้ยงขุนจนได้น้ำหนัก 2.2 – 2.8 กิโลกรัม เพื่อส่งตลาดต่อไป

ผลตอบแทน

ต้นทุน

● ค่าพ่อแม่พันธุ์กระท่าย(ผู้ 2 ตัว เมีย 8 ตัว) 10 ตัวๆละ 150 บาท	เงิน	1,500 บาท
● ค่ากรงกระท่าย ขนาด 4.80*0.60 เมตร สูง 1.80 เมตร จำนวน 2 หลัง	เงิน	5,000 บาท
● ค่าอาหารขี้	เงิน	4,680 บาท
● ค่ายาเวชภัณฑ์	เงิน	300 บาท
	รวมเป็นเงิน	11,480 บาท

รายได้

● แม่กระท่ายให้ลูก แม่ละ 5 ตัว ปีละ 4 ครอก ได้ลูกทั้งหมด 200 ตัว		
- จำหน่ายลูกกระท่ายอายุ 1 เดือน ตัวละ 80 บาท	เงิน	16,000 บาท
- หรือจำหน่ายกระท่ายขุน อายุ 6 เดือน (100 ตัว) ตัวละ 2 กก.ๆละ 70 บาท	เงิน	14,000 บาท
● มูลกระท่าย จำนวน 10 กระสอบๆละ 20 บาท	เงิน	200 บาท
	กำไร	2,720 - 4,720 บาท